

Kadar je huda suša, da ni vode iz studencev, prihajajo vaščani po dve uri daleč s sodi na vozech do Laškega studenca, ki izvira pod Lazami in ne usahne ob najhujši suši.

Ustavimo se še na Otoku. Vas obdaja senčnat gozd in je samo takrat otok, kadar jezero naraste. Odkar so pa pridni Otočani zgradili kamenit nasip do vznožja pod Javornikom, leži vasica prav za prav tudi takrat na polotoku. Opazimo mnogo čebelnjakov, saj nudijo hojevi gozdovi čebelicam dovolj paše. — Prijazna gospodinja nam postreže s svežim medom in okusnim mlekom. Pripoveduje nam, kakšni reveži so bili otroci še pred nekaj leti, ko še ni bilo na Otoku šole in so bili po več mesecev odrezani od okolice. Toda vse je prestano. Sedaj imajo svojo šolo in nasip do celine, da niso ob nedeljah brez svete maše.

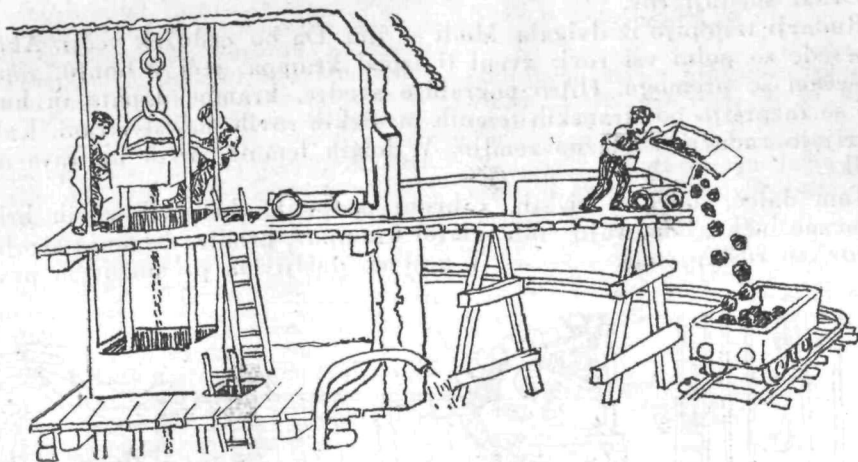
Prejšnja leta se je dobilo tod na pretek svežih in suhih rib, ki pa niso imele prave cene. Zadnja leta pa ravnajo z ribami skrbneje. Kadar upade voda, nastavijo ob požiralnikih rešeta in mreže ter nalove živih rib za polne cisterne.

Ko se vračamo proti Rakeku, nas na poti napere ploha. Ustavimo se zopet pri kapelici, da nekoliko povedrimo. V votlih deblih lip se nekaj oglašča. Bili so pastirčki, ki so tudi šli vedrit in imajo v teh votlinah varno zavetje.

Rudolf Pečjak

Rudnik

Mehka poletna brezmesčna noč, ko so zvezde tako blizu in tako živo gorijo na nebu. Zemlja diši po rastoči travi in rožah, po zorečem žitu in sadju.

Tam ob pobočju hriba zija iz zemlje ogromen betonski rov. Medla svetloba obseva umazane, mrzle stene. Povsod črna tema, le rov zija grozeče iz zemlje pod svetlo nebo.

Črna tema, zvezde in rov.

Luč, kakor ogromna kresnica. Tam nekje iz noči se je vzela in leti skozi temo proti rovu. Še ena luč — dve — — od vsepovsod prihajajo,

vse enako križajo črno temo, se srečujejo, oddaljujejo, bližajo. Tam ob sivem, zamazanem, mrzlem rovu se zbirajo v svetel roj.

Rudarji prihajajo na delo. Čakajo, da se zmenjajo. Tihom strmijo v svoje rudarske svetilke, njihove misli pa so še pri otrocih, ženah in materah. Svit luči dela njihove obraze še bolj zaskrbljene, trde in zamišljene.

Ogromen, zamazan rov zija iz pobočja hriba. Zemlja dehti po rastoči travi in rožah, po zorečem žitu in sadju, po sanjah in ljubezni.

Sirena ostro zabrlizga v gluho noč, svetli roj se zgane, lučke zatrepečejo. Rov se razsvetli.

Iz rova prihajajo nove svetilke, vedno več in več. Rudarji odhajajo z dela. Obraz za obrazom — v svitu svetilk vsi enaki, molčeči, zamišljeni, trudni, le oči jim iščejo daleč predse v temno noč.

Kakor ogromne kresnice poletavajo in se zgublajo rudarske lučke v temi na vse strani. Vsaka hiti po svoji določeni poti.

K otrokom, materam in ženam.

Ogromen betonski rov zija iz zemlje in požira nove rudarje. Roj svetlih lučk zginja v zemljo in z njimi blede, zaskrbljeni obrazi.

*

Na dvigalu so tesno drug ob drugem. Ropot. Sunek. Rudarji s svojimi brlečimi svetilkami se pogrezajo v zemljo. Vse se zagiblje, vrti, teče navzgor in navzdol. V bledem svitu svetilk brzijo mimo železne prečke, verige, mreže, črna in vlažna bruna ozkega jaška. Nenadoma se za hip posveti kakor velikanska obokana betonska klet. Električna luč. Hunti. Polnagi rudarji. Konji. Premog. Prvi rov.

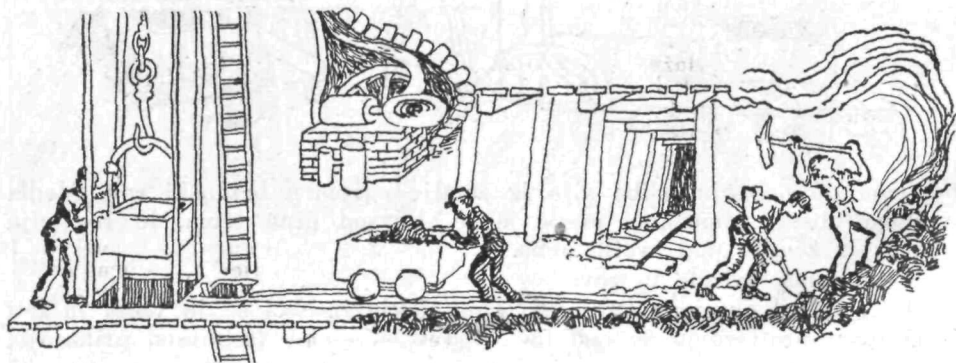
Zopet tema. Zopet pogrezanje, drdranje, ropot, dušljiv duh po vlažni zemlji, premogu. Visoko gori nad ozkim, tesnim črnim jaškom je svetlo okno, kakor bi bil drug svet.

Navzdol. Sunek. Svetloba. Spet betonski oboki, žarnice, hunti, tračnice, krampi, lopate, kladiva, svedri, vročina.

Drugi spodnji rov.

Rudarji izstopijo iz dvigala. Mudi se jim. Da bo zaslužek večji. Akord. Te besede so polni vsi rovi: zveni ti izpod krampa, ječi v huntu, ropoče v sušečem se premogu. Hitro pograbi svedre, krampe, lopate in hunte in že se razpršijo po stranskih temnih in nizkih rovih na vse strani. Kakor krti rijejo rudarji v vlažno zemljo. V dolgih temnih rovih umirajo njih svetilke.

Tam daleč, daleč v nizkih, z brunimi podprtih, dušljivih rovih brlijo posamezne lučke, odmevajo votli udarci krampov, prodira brnenje strojnih svedrov, se ruši premog — — — V gostem, dušljivem premogovem prahu

rijejo rudarji v črno steno. Stojе, kleče, upognjeni, sključeni, vrtajo, tolčejo, kopljejo, od prahu zasoljeni.

Tam zgoraj, tako daleč; daleč pa je mehka poletna noč, polna svetlih zvezd. Zemlja opojno diši po rastoči travi, po rožah, po zorečem žitu in sadju. Tam so rudarske hišice, polne ljubezni.

Prvi hunti, natovorjeni s premogom, že prihajajo cvileč iz nizkih, temnih, vlažnih rovov. Za hunti mrki, začrneli, trdi obrazi. Z njimi prihaja vendarle danes tudi vesela vest:

»Dobro se koplje.« Akord. Zasluzek. Družina. Da je le delo.

Pisan drobiž in vse navzkriž

Pogozdovanje

Prišel je zopet čas pogozdovanja. Po šolah boste do vršili pod nadzorstvom svojih učiteljev in se potrudili, da bo delo čim bolj uspešno. Kajti gozd je zelo važen iz gospodarskih, a tudi iz zdravstvenih ozirov.

Pogozdujemo ali spomladi, pa tudi jeseni. To je odvisno od vremenskih in krajevnih prilik. Pri nas je navada, da pogozdujemo spomladi.

Najprej je treba presoditi, kakšne vrste drevja bomo sadili na določeno zemljišče. Ozirati se moramo na lego zemlje, na kakovost prsti, pa tudi na vremenske okolnosti. Dobro je, če se o vsem tem posvetujemo z gozdarskim strokovnjakom.

Za delo pri pogozdovanju moramo imeti primerno orodje: rovačo (kramp), lopato in motiko, pa tudi male kopačice. Rovačo in lopato rabimo pri kopanju, z motiko pa razširjamo in popravljamo jamice ter mečemo prst iz njih. Za raznašanje sadik imamo košare, ki jih rabimo tudi za prinašanje prsti, če je manjka.

Delo opravlja štiri do pet ljudi. Dva ali trije močnejši kopljejo jamice. Najprej oni z rovačo, za njim gre drugi z motiko, ki jamice z motiko razširi in izmeče rušo na eno stran, a prst na drugo. Debelejše kamenje se odstrani, drobnejše naj pa le ostane, ker ohranjuje ob suši zemeljsko vlago. Širokost in globokost jam naj bo 50 do 40 cm.

Sadike pokrijemo z vlažnim mahom ali s prstjo, da se jim med delom ne osuše korenine. Jemljemo jih le po toliko, da ostanejo korenine do posaditve še sveže.

Jame izkopljemo tako, da je ena stran poševno zarezana in na to stran polagamo tudi sadike.

Kako sadimo?

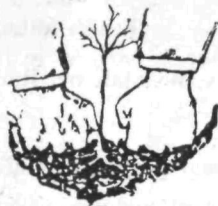
Predvsem moramo paziti, da so korenine v izkopani jami prosto razvrščene, tako kot so rastle prej.

Sajenje se vrši takole: Deček prime z levo roko drevesce za debelce in ga postavi v sredo jamice, malo bolj globoko kot je rastle v drevesnici, kajti zemlja se bo pozneje še nekoliko posedla. Z desno roko drobi zemljo okoli korenin in jo s prsti narahlo spravlja pod korenine,

tako da ni nikjer praznine. Prav h koreninam pride ona prst, ki je bila prej zgoraj.

Ko stoji drevesce že zadosti trdno, ga izpustimo. Pri zasipanju jame prst narahlo tlačimo, da stoji drevesce trdno in navpično.

Drevescem bi morali tudi po sajenju še streči. Dobro je pokopati okrog drevesc plevel in zemljo okrog sadik pokriti z mahom, izpodkopanim plevelom, ali tudi z drobnim kamenjem, da močno sonce ne osuši zemlje. Tudi pozneje je treba paziti, da nam druge rastline ne prerastejo nasada in ga ne zaduše.